

Det komplexa barnperspektivet

- en kvalitativ studie om tillämpning inom individ-och familjeomsorg

My Gustafsson och Paula Nowak

LUNDS UNIVERSITET

Socialhögskolan

HT13

Handledare: Yvonne Johansson

Abstract

Authors: My Gustafsson & Paula Nowak

Title: Det komplexa barnperspektivet - en kvalitativ studie om tillämpning inom individ-och familjeomsorg

Supervisor: Yvonne Johansson

Assessor: Håkan Johansson

The aim of this study was to explain and understand how the child perspective is used in child welfare investigations. The study was based on five interviews with social workers in a municipality in the southern part of Sweden. The main outcome of this study was that the concept child perspective is a multifaceted and complex concept, all the social workers had a different view on the child perspectives meaning. Regarding the discretion that social workers can create for a child perspective, all the social workers experienced that discretion was good in the sense that they could choose how the child perspective should be applied and to what extent. The opportunities to work with a child perspective where multiple. All social workers experienced the BBIC method as a major asset in the sense that it was easier to maintain the focus on the child. Something else that was also perceived to be a great opportunity for children's participation were social workers creativity and inventiveness. One obstacle that was recurring was a high workload and stress. Other obstacles were reluctant parents, but also BBIC could be a barrier in the sense that there is too much documentation requirements, creating less time for meetings with children and parents.

Key-words: child perspective, discretion, participation, child protection, LAC (Looking after children system), social services and investigations.

Innehållsförteckning

Förord	1
1. Problemformulering	2
1.2 Syfte	3
1.3 Frågeställningar	3
2. Barnperspektivet och BBIC:s framväxt	3
2.1 Barnperspektivets framväxt i Sverige	3
2.2 BBIC:s framväxt	4
2.3 Definition av barnperspektivet	5
2.4 Barnperspektivet i vår uppsats	6
3. Tidigare forskning	6
3.1 Forskning om barnavårdsutredningar	6
3.2 Socialsekreterares syn på BBIC	8
4. Teoretiska utgångspunkter	9
4.1 Handlingsutrymme	9
4.2 Shiers delaktighetsmodell	11
5. Metod	12
5.1. Val av metod	12
5.2 Urval och avgränsningar	13
5.3 Bearbetning och analys	14
5.4 Metoddiskussion	15
5.5 Ansvarsfördelning	16
6. Etiska överväganden	17
7. Analys och resultat	17
7.1 En problematiserande syn på begreppet barnperspektiv	17
7.1.2 Konsekvenser av skilda definitioner	20
7.2 Socialsekreterares handlingsutrymme i utredningarbetet	22
7.2.1 Den dubbla rollen	22
7.2.2 Möjligheten att agera inom ramarna	25
7.3 Möjligheter till delaktighet för barnet utifrån Shiers delaktighetsmodell	26
7.3.1 BBIC som möjlighet	27
7.3.2 Kreativitet som ett redskap	28

7.4 Hinder till delaktighet för barnet	30
7.4.1 Hög arbetsbelastning och stress.....	30
7.4.2 Motvilliga föräldrar	32
7.4.3 BBIC som hinder	34
8. Slutdiskussion.....	35
9. Litteraturförteckning	38
10. Bilagor.....	41
10.1 Informationsblad.....	41
10.2 Intervjuguide.....	42

Förord

Stort tack till de respondenter som tagit sig tid till samt visat intresse för denna studie. Sist men inte minst, ett stort tack till vår handledare Yvonne Johansson för en stöttande handledning med goda råd och synpunkter under hela vägen.

1. Problemformulering

Sedan 1990-talet har intresset och engagemanget för barns rättigheter ökat över hela världen, inte minst i Sverige som ratificerade barnkonventionen 1990 (Kassman, 2001:7). Sedan dess har flera ändringar i svensk lagstiftning genomförts och barnperspektivet har fått en fortsatt central roll i svensk rätt. De grundläggande bestämmelserna i barnkonventionen om barnets bästa i främsta rummet och barnets rätt att komma till tals finns nu inskrivna i såväl utlänningslagen, som i föräldrabalken och i socialtjänstlagen (Kassman, 2001:9). Socialtjänsten har ett ansvar att se till att barn inte far illa. I socialtjänstlagen kapitel 1:2 står det att vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Många rapporter och tidigare forskning visar dock att det finns brister i arbetet med ett barnperspektiv och att begreppet uppfattas vara diffust och mångfacetterat (Halldén, 2003:12). I rapporten "*I myndighetens uppdrag*" från barnombudsmannen gjord 2007 framkommer det att många statliga myndigheter har uppfattningen att barnperspektivet inte berör deras verksamhet, samt att det inte ingår i deras arbetsuppdrag. Rapporten visade även att i utredningsarbete som berör barn och unga uppger 54 av 84 myndigheter att de inte inhämtar synpunkter från barn och unga (Ibid).

Även om det finns en uttalad vision i socialtjänstlagen att barnets bästa alltid ska beaktas, visar ovanstående forskning att det finns vissa brister med tillämpningen av barnperspektivet i utredningsarbete, samt att det uppfattas vara ett diffust begrepp. Socialtjänstlagen är en ramlag, vilket innebär att begreppet barnets bästa är en tolkningsfråga. Lagen ger därmed socialsekreteraren ett visst handlingsutrymme. Med tanke på det handlingsutrymme som socialtjänstlagen skapar i kombination med den makt socialsekreterare besitter, är det därför viktigt att lyfta fram och reflektera över hur barnperspektivet tillämpas i utredningsarbetet. Barn kan många gånger inte själva tillvarata sin rätt eller göra sin röst hörd. Därför är det betydelsefullt att undersöka om hur socialtjänsten, som har det yttersta ansvaret för barn som far illa, arbetar med barnperspektivet samt hur socialsekreterare ser på begreppet. I denna studie kommer därmed vårt intresse riktas mot hur socialsekreterare tänker kring och arbetar med barnperspektivet på utredningsenheter inom (IFO) Individ-och familjeomsorgen.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att analysera hur barnperspektivet tillämpas i utredningsarbetet inom IFO (Individ- och familjeomsorgen), samt hur de professionella ser på barnperspektivet i relation till sitt handlingsutrymme.

1.3 Frågeställningar

- Hur resonerar socialsekreterare kring barnperspektivet i utredningsprocessen?
- Vilket utrymme kan de professionella socialsekreterarna skapa för ett barnperspektiv, inom socialtjänstens ramar?
- Vilka hinder och möjligheter anser socialsekreterarna finnas i arbetet med barnperspektivet i utredningsprocessen?

2. Barnperspektivet och BBIC:s framväxt

Begreppet barnperspektiv är mångfacetterat och detta kan skapa svårigheter för socialsekreterare som utreder barn och unga. Nedan kommer vi att förklara BBIC:s och barnperspektivets framväxt. Eftersom det inte finns någon specifik förklaring till vad begreppet innebär kommer vi sist att föra en diskussion kring begreppet utifrån tre dimensioner, samt definiera hur begreppet fortsättningsvis kommer att användas i denna uppsats.

2.1 Barnperspektivets framväxt i Sverige

Dagens barnperspektiv har sitt ursprung från FN:s barnkonvention som Sverige undertecknade år 1990, vilket innebar att Sverige åtog sig uppdraget att förverkliga konventionen. FN:s barnkonvention innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn, och ger en definition om vilka rättigheter som bör gälla för alla barn i hela världen. Denna definition ska gälla alla barn i samhället oavsett kultur, religion, etnicitet, funktionshinder eller andra särdrag (Barnombudsmannen, 2013). Efter att Sverige ratificerade barnkonventionen 1990, lyftes det fram en diskussion i riksdagen kring hur barnkonventionen skulle kunna implementeras i svensk rätt (Halldén & Sandin, 2003:142). I diskussionen framhölls det att barnperspektivet bland annat behövde förstärkas i socialtjänstlagen (Ibid). I syfte att stärka barnperspektivet inom socialtjänsten kompletterades därmed socialtjänstlagens portalparagraf år 1997 med följande formulering: "När åtgärder rör barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver". Likaså infördes även ett tillägg i §9: "När en åtgärd rör ett barn skall barnets inställning så långt som det är möjligt klarläggas. Hänsyn skall tas

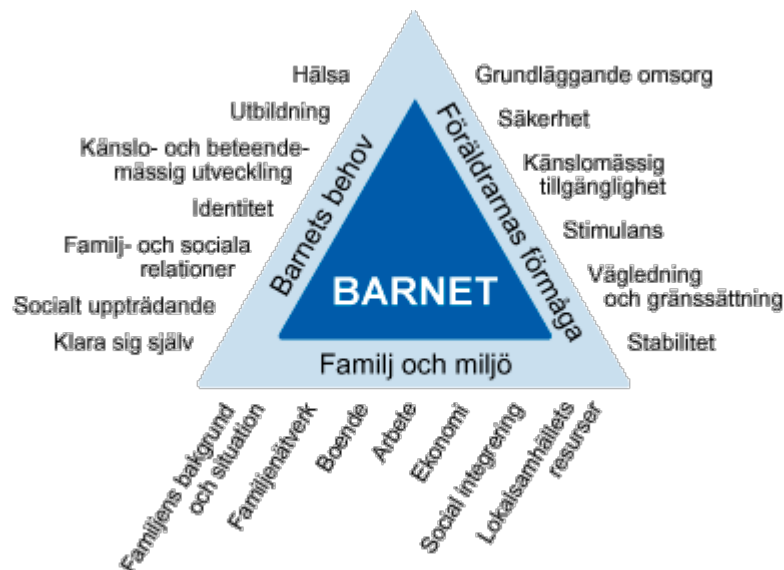
till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad” (Ibid). Sedan 1998 har barnet en lagstadgad rätt att uttrycka sin åsikt i frågor som rör dem personligen och utgångspunkten i alla beslut som rör barn, ska vara barnets behov och vad som är bäst för det enskilda barnet. I början på 2000-talet utvecklade Socialstyrelsen dokumentationssystemet BBIC (Barns behov i centrum) med syfte att stärka barnperspektivet inom socialtjänsten. Ett annat syfte med systemet var att skapa enhetlighet över landet, samt förbättra och bibehålla kvaliteten i den sociala barnvården (Socialstyrelsen, 2013). Trots att Sverige ratificerat barnkonventionen samt att flera lagändringar har skett, anses barnperspektivet i dagens samhälle fortfarande vara otillräckligt belyst (Arnér & Tellgren, 2006:28).

2.2 BBIC:s framväxt

BBIC uppkom efter att familjevården i Sverige 1992 fick kritik från Justitieombudsmannen och riksdagen (Socialstyrelsen, 2013:16). Kritiken handlade framför allt om att uppföljningstiderna inte hölls, att barnen sällan kom till tals i utredningar samt att det ofta saknades vård- och behandlingsplaner för placerade barn och ungdomar (Ibid). Kritiken ledde till att regeringen gav Socialstyrelsen i uppdrag att stärka och utveckla familjehemsvården i Sverige. Socialstyrelsen beslutade därmed att hämta inspiration från metoden LAC som användes i England vid samma tidpunkt, för att sedan skapa en svensk motsvarighet (Ibid). Formuläret LAC (Looking after children) är uppdelat i sju olika behovsområden; hälsa, utbildning, känslor- och beteendemässig utveckling, identitet, familj- och sociala relationer, socialt uppträdande och förmåga att klara sig själv (Rasmusson & Hyvönen, 2005:31). I en studie gjord av Hyvönen, Khoo och Nygren (2010:492) framkommer det att metoden utvecklades i Storbritannien under senare 1980-tal och i början på 1990-talet som ett bedömnings- och planeringsformulär, där syftet var att främja en positiv utveckling gällande barn- och ungdomsplaceringar i Storbritannien. Metoden har använts flitigt i Storbritannien och även översatts och spridits till Australien, Kanada, Sverige samt ett flertal andra länder under det senaste årtiondet (Ibid). Denna spridning tyder på att metoden är efterfrågad i olika nationella kontexter, framförallt i Sverige där BBIC har vuxit fram som en motsvarighet till LAC och numera används i de flesta kommuner (Socialstyrelsen, 2013:9).

BBIC är ett enhetligt system för utredning, planering och uppföljning inom social barnvård. BBIC bygger på en helhetssyn på barns- och ungas utveckling inom en rad områden som fysisk och psykisk hälsa, utbildning, och känslor- och beteendemässig utveckling (Socialstyrelsen, 2013:10). Syftet med BBIC är att stärka barnets ställning, främja ett bättre

samarbete med barnet och dess nätverk, skapa struktur och systematik i dokumentationen, så att insatser lättare kan följas upp samt bidra till en ökad rättsäkerhet för barnet (Dahlberg & Forssell, 2006:13). Utgångspunkten i BBIC är de sju behovsområdena som används i LAC: S. Dessa områden kopplas sedan samman med sex aspekter av föräldrarnas omsorgsförmåga samt faktorer i barnets familj och miljö. Dessa områden illustreras nedan med en triangel, vars tre sidor representerar barns behov, föräldrars förmåga samt familj och miljö. I utredningar betyder denna triangel att socialsekreterare bör undersöka barnets behov och utveckling, föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov samt påverkan från faktorer i familj och miljö, se figur 1 nedan.

(Socialstyrelsen 2013:15)

2.3 Definition av barnperspektivet

Enligt Kassman (2001:34) kan barnperspektivet uppfattas vara ett mångfacetterat begrepp och betydelsen av det varierar beroende på vilken nivå man väljer att se det utifrån. Barnperspektivet kan sägas innefatta dels varje vuxens syn på barn, samhällets allmänna syn på barn och sist men inte minst barnets egen syn på sin tillvaro. Arnér & Tellgren (2006:34) hänvisar i sin bok till Bodil Rasmussons, som definierar barnperspektivet genom att dela in begreppet i tre nivåer. Den första nivån är de vuxnas perspektiv på barnet, d.v.s. ett barnperspektiv. En vuxens perspektiv präglas av de olika roller som denne har, till exempel förälder, lärare, socialsekreterare och liknande, men också utifrån vilken relation den vuxne

har till barnet (Ibid). Dessa vuxna i olika positioner formar och utvecklar det generella barnperspektivet som återfinns i den andra nivån d.v.s. barnperspektivet inom samhället och verksamheter. I dagens samhälle kan man säga att barnkonventionen är vår tids vedertagna definition av ett barnperspektiv (Kassman, 2001:34). För myndigheters del innebär ett barnperspektiv att man ser beslutsalternativ ur barnets synvinkel och tar reda på hur barnet uppfattar sin situation, man sätter alltså barnet i fokus för sitt arbete (Ibid). Den tredje nivån utgår ifrån hur barn ser på sin egen tillvaro d.v.s. barns perspektiv. Rasmusson (1994:20) menar att barns egna perspektiv på sin tillvaro formas på samma sätt som för vuxna d.v.s. i ett socialt, kulturellt samt historiskt sammanhang. Utifrån dessa ovanstående nivåer handlar barnperspektivet å ena sidan om vuxnas perspektiv på barn, samhällets allmänna syn på barn samt barnets perspektiv på den egna tillvaron (Arnér & Tellgren, 2006:36). Rasmusson menar att när barnperspektivet används måste de vuxnas syn på barn som formats utifrån samhällets allmänna uppfattning, kombineras med barnets egen syn på sin tillvaro (Ibid).

2.4 Barnperspektivet i vår uppsats

Då vi i denna studie fokuserar på socialsekreterares syn på barnperspektivet, faller det sig naturligt att utgå utifrån de vuxnas perspektiv på barn. Vi kommer därför att använda oss av Rasmusson 1994:16) första nivå: de vuxnas perspektiv på barn, vilket innefattar hur vuxna ser på barnets situation. För socialsekreterares del innebär det att de i sitt arbete inte enbart ska lyssna på barnet och dokumentera barnets utsagor utan även utreda barnets känslor, upplevelser och viljor (Arnér & Tellgren 2006:36). För att ett barnperspektiv ska genomsyra utredningen bör barnets tankar, åsikter och viljor beaktas i de ställningstaganden och åtgärder som beslutas av socialsekreteraren (Ibid).

3. Tidigare forskning

3.1 Forskning om barnavårdsutredningar

En undersökning från Socialstyrelsen (2012:11) visar att det varje år görs omkring 140,000 anmälningar gällande barn och unga som far illa till landets socialtjänster. Det som inleder en barnavårdsutredning är enligt Sundell et al. (2007:102) att det inkommer en anmälan eller att ett barn eller en familj ansöker om hjälp. Den största delen av anmälningarna görs av polisen, därefter kommer anmälningar från förskola samt skola och en mindre del görs av hälso-och sjukvården (Ibid). Gällande svensk forskning om barnavårdsutredningar så har denna tidigare främst behandlat formella aspekter av handläggningen. Det är först under senare år som man

börjat studera barnavårdsutredningar systematiskt (Andersson et al. 1995:132). Den övervägande delen av studier som tidigare genomförts på området har till större del baserats på dokumentation. Fram till 1996 har det visat sig vara relativt få undersökningar som faktiskt bygger på synpunkter inhämtade från de inblandade parterna, till exempel intervjuer med barn, föräldrar eller socialsekreterare (Ibid). Enligt Cederblad (2005:81) har det på senare tid riktats kritik mot socialtjänstens utredningar i barnavårdsärenden. Både tillsynsmyndigheter och forskare har påpekat att barnavårdsutredningar inte uppfyller de krav som finns på handläggning och kvalitet. Forskning har bland annat visat att handläggningen tar för lång tid, att klienterna inte har tillräcklig insyn i ärendet, men det kanske viktigaste av allt är att barnen inte kommer till tals i tillräcklig utsträckning (Ibid).

I rapporten "*I myndighetens uppdrag*" från Barnombudsmannen gjord 2007 framkommer det att i utredningsarbete som berör barn, uppger 54 av 84 myndigheter att de inte inhämtar synpunkter från barn och unga (Ibid). I studien "*Child protection in Sweden: Are routines assessments reliable?*" gjord av Cocozza, Gustafsson & Sydsjö (2006:1476) har man undersökt 1570 anmälningar gällande barn som far illa till en större socialtjänst i Sverige, för att undersöka vad som händer med dessa anmälningar. Av de 1570 anmälningar som gjordes, var det 651 som inte ledde till en utredning, d.v.s. där socialsekreteraren avslutade ärendet efter en första bedömning (Ibid). Man fann även att av 1570 barn, var det hela 832 barn som aldrig träffade socialsekreteraren under utredningens gång. Cocozza et al. (2006:1479) menar att eftersom det inte finns något krav i Sverige på att barn ska intervjuas eller samtala med socialsekreterare, hände det ofta att barnen utelämnades under möten.

Sammantaget ger ovanstående forskning flera exempel på brister i barnavårdsutredningar (Sundell et al. 2007:184). Det finns bland annat forskning som visar att socialtjänsten orsakat skada genom brister i handläggningen samt genom att insatser inte har fungerat som de ska (Ibid). Ett exempel på en sådan brist är fallet "Bobby" som fick stor medial uppmärksamhet i Sverige 2006. Bobby var en 10-årig pojke som misshandlades till döds av sin mamma och styvpappa och där socialtjänsten brast i sin handläggning (SVT, 2011). Fallet ledde senare till att en ny lag infördes 2008, Lex Bobby. Lagen menar att om ett barn har dött på grund av våld eller annat brott och barnet har varit i behov av skydd, ska en särskild barnskyddsutredning göras. Syftet med denna typ av utredning är att hitta systemfel d.v.s. generella svagheter i samhällets skyddsnet (Ibid). Ovanstående forskning gällande barnavårdsutredningar visar att det fortfarande finns brister i en viss mån gällande tillämpningen av ett barnperspektiv inom

socialtjänsten, trots att det är 16 år sedan man kompletterade socialtjänstlagens portalparagraf med formuleringen: “När åtgärder rör barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver” (Halldén & Sandin, 2003:142).

3.2 Socialsekreterares syn på BBIC

I en FoU-rapport undersöker Nilsson & Burman (2004) socialsekreterares syn på BBIC. En fokusgrupp med 11 socialsekreterare genomfördes för att få en bild av hur socialsekreterare som arbetar med utredningar ser på sitt arbete. Större delen av de deltagande socialsekreterarna ansåg att BBIC-materialet är bra och att de gärna arbetar utifrån modellen, men att det ändå fanns vissa brister (Nilsson & Burman, 2004:27). Många socialsekreterare ansåg bland annat att utredningarna tar mer tid att genomföra nu, jämfört med förr och de ansåg även att de inte hade tillräckligt med tid för BBIC med dagens arbetsbelastning (Ibid). Socialsekreterarna har ofta fått begära förlängd utredningstid och nästan alla ansåg att det inte är möjligt att genomföra en BBIC-utredning på fyra månader. De ansåg att det tar för mycket tid att förbereda sig och välja relevanta frågor, det är även ett för stort antal blanketter som ska fyllas i. Socialsekreterarna upplevde att alldeles för många frågor går in i varandra och är återkommande. För alla socialsekreterare uppfattas det vara självklart att en utredning förutsätter familjens medverkan. Samtliga socialsekreterare ansåg att relationen är grundläggande för hela utredningen, det är genom denna relation som socialsekreteraren har möjlighet att påverka barnets och familjens situation (Nilsson & Burman, 2004:32). Socialsekreterarna var överens om att det är svårt att få fram de uppgifter man behöver när familjen inte vill medverka. I det avseende uppfattade samtliga socialsekreterare att BBIC inte har inneburit en större förändring, istället har det förändrat synen på barnet (Ibid). Sammanfattningsvis bedömde socialsekreterarna att de måste ha färre ärenden per tjänst än vad de har idag om de ska kunna använda BBIC som generell arbetsmetod (Ibid). Socialsekreterarna i studien beskriver även att det har varit frustrerande att arbeta med en metod de inte behärskar fullt ut (Nilsson & Burman, 2004:29). I studien framkom det att alla utredare inte varit införstådda i arbetsmaterialet, samt att de upplevde att de hade behövt mer handledning i metoden än vad som har varit möjligt att få (Ibid).

I en liknande studie gjord av Bodil Rasmusson 2004 framkommer det efter intervjuer med 15 socialsekreterare, vad som uppfattas vara de positiva samt negativa aspekterna gällande BBIC. I dessa intervjuer med socialsekreterarna framkommer det att en positiv aspekt i arbetet med BBIC som utredningsformulär är att utredningarna blir mer koncentrerade,

nyanserade och välgrundade (Rasmusson, 2004:80). Detta bidrar enligt socialsekreterarna till en mer tillförlitlig dokumentation, samt en helhetssyn på barnet, vilket i sin tur bidrar till ökad rättssäkerhet och bättre kvalitet i utredningarna. Gällande negativa aspekter framkom det att formulären var alldeles för detaljerade och svåränvända. Socialsekreterarna upplevde även att arbetssättet påverkade relationen till barn och föräldrar på ett negativt sätt, samt att utredningsarbetet blev allt för styrt. (Ibid).

4. Teoretiska utgångspunkter

Enligt Jönsson (2010:37) är målet med användandet av teori att generera ny kunskap om det fenomen som studerats. I vårt sökande efter teorier som kan vara till hjälp för oss att analysera hur barnperspektivet tillämpas i utredningsarbetet inom IFO, samt hur de professionella ser på barnperspektivet i relation till sitt handlingsutrymme fann vi två begrepp. Ett av de begrepp vi valde är handlingsutrymme, vilket kan hjälpa oss att analysera hur socialsekreterarna ser på och tillämpar barnperspektivet, i relation till den handlingsfrihet de beskriver enligt utsagorna. Vårt andra begrepp är delaktighet utifrån Shiers delaktighetsmodell, då delaktighet utgör en stor del av barnperspektivet. Begreppet delaktighet kan hjälpa oss att analysera hur barn engageras i utredningsarbete. Dessa begrepp kompletterar varandra och vi anser att båda behövs, då begreppen tillsammans kan hjälpa oss att föra en djupare analys kring hur barn engageras i utredningsarbetet samt hur socialsekreterarna ser på barnperspektivet i relation till den handlingsfrihet de besitter.

4.1 Handlingsutrymme

Svensson, Johnsson och Laanemets (2010:15) menar att rollen som socialsekreterare innebär att kommunicera, stärka människor, ge service, samarbeta men också att leva och arbeta under stress. Att vara socialsekreterare innebär också att arbeta med planering och administration, och att kontrollera människor likaväl som att skapa förutsättningar i samhället. Dilemmat att hantera hjälp och kontroll i samma handlingar är bara en av flera utmaningar som socialsekreterare ställs inför (Ibid). Svensson et al (2010:16) menar att arbetet som socialsekreterare inom individ-och familjeinriktat socialt arbete innebär att vara representant för en *organisation*. Dessa organisationer kan vara offentliga, privata eller ideella, oavsett vilket innebär *socialarbetarrollen* att stå i direkt kontakt med den människa som ska ha hjälp (Ibid). Denna position som socialsekreteraren ställs inför har beskrivits som ”frontlinjebyråkrat”, ”gräsrotsbyråkrat” eller ”gatubyråkrat”. Svensson et al (2010:16) menar att begreppen ovan är översättningar av Michael Lipskys begrepp ”street-level bureaucrats”.

Oavsett vilket begrepp man väljer att använda, syftar det till att definiera den position socialsekreterare och andra yrkesutövare står i när de möter medborgaren som representant för en organisation (Ibid).

Svensson et al. (2010:24) beskriver *handlingsutrymme* som en möjlighet att välja hur man ska agera och handla i sitt arbete, utifrån det utrymme som organisationen sätter. Det innebär även att ha professionell kunskap och ett professionellt förhållningssätt, som ska ligga till grund för de handlingar man väljer att utföra. Svensson et al. (2010:25) menar att handlingsutrymmet formas i mötet mellan organisation och profession. Klienten möter organisationen genom den enskilde socialsekreteraren. I detta möte inleds en förhandling, där socialsekreteraren och klienten ska komma överens om vad som ska ske. Handlingsutrymmet gör det då möjligt för socialsekreteraren att göra egna val och bedömningar, samt att ta ställning till klientens krav och behov (Ibid). Handlingsutrymmet skapar därmed en valmöjlighet för socialsekreteraren på så vis, att även om man känner sig uppbunden av regler så lämnas alltid ett utrymme för egen tolkning och tillämpning i mötet med klienten d.v.s. ett handlingsutrymme.

Svensson et al. (2010:55) menar att hur detta handlingsutrymme används av den enskilde socialsekreteraren dels beror på;

1. De traditioner som råder på arbetsplatsen
2. Den professionalitet man själv besitter
3. Det som sker i samspelet med dem man möter
4. Samt hur man är som person

Som socialsekreterare kan man acceptera det utrymme givits av organisationen, eller arbeta för att förändra det. När socialsekreterare ställs inför dilemman i sitt dagliga arbete har de möjlighet att hantera dessa på olika sätt (Svensson et al, 2010:25);

1. Följa organisationens riktlinjer utan att gå in i diskussion
2. Arbeta inifrån för att skapa en förändring
3. Arbeta utifrån för att skapa en förändring
4. Kringgå problemet och hitta på en lösning

Även om organisationen sätter vissa ramar för arbetet, kan man som enskild socialsekreterare ändå sätta egna gränser och påverka sitt arbete (Svensson et al 2010:24).

4.2 Shiers delaktighetsmodell

En teoretisk modell som enligt Rasmusson et al. (2004:18) kan vara till hjälp för att förstå hur socialsekreterare kan skapa delaktighet för barn är Harry Shiers delaktighetsmodell. Modellen är tänkt att fungera som ett redskap för professionella att utforska olika aspekter av delaktighet. Enligt Shier (2001:108) är syftet med modellen att öka barns delaktighet i enighet med artikel 12,1 i FN:s barnkonvention vilket är: "Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad". Shiers delaktighetsmodell består av fem nivåer av delaktighet för barnet:

1) *Vuxna lyssnar på barn:* Denna nivå innebär att barn ska på lyssnade på. Barn ska få uttrycka sig och bli lyssnade på av ansvariga vuxna. En vanlig föreställning som finns är att barn inte är intresserade av att delta i beslutsfattande, utan att de hellre gör något annat. Detta visar sig dock inte stämma, då olika rapporter visar att många barn faktiskt uttrycker en önskan om att ha mer att säga till om (Ibid).

2) *Barn får stöd i att uttrycka sina åsikter:* För att barn ska kunna uttrycka sig öppet och med tillit måste alla vuxna som arbetar med barn stötta dem till att ta sig över tröskeln och våga säga vad de tycker. Skillnaden mellan nivå ett och två är att vuxna på denna nivå ger barnet utrymme att uttrycka sig genom att ge stöd och positiv förstärkning (Ibid).

3) *Hänsyn tas till barnets åsikter:* Det finns inga garantier för att man tar hänsyn till det barnet sagt eller att det påverkar det beslut som fattas. På denna tredje nivå väger man in det barnet säger, dock är det inte säkert att man beslutar i enlighet med barnets önskemål. Det är därför viktigt att ge återkoppling till barnet och förklara hur och varför ett visst beslut har fattats (Ibid).

4) *Barn är inblandade i beslutsprocesser:* På denna nivå har vuxna bjudit in barn och tagit steget från konsultation till ett aktivt deltagande i beslutsfattandet, barn är involverade där beslut fattas. Skillnaden mellan nivå tre och fyra är att man på nivå tre frågar vad barnet

tycker och tar med det i beräkningen samt i överväganden. På nivå fyra möts istället barn och vuxna, planerar och fattar beslut tillsammans (Ibid).

5) *Barn delar makt och ansvar när beslut ska fattas*: Skillnaden mellan nivå fyra och fem är ganska liten. Barnen är med aktivt i processen kring beslutsfattande på den fjärde nivån, men deras makt att påverka besluten kring dem kan vara begränsad. På denna nivå delas emellertid makt och ansvar fullt ut mellan barn och vuxna, vilket innebär att vuxna får avsäga sig en del av sin makt (Ibid).

Shier (2001:110) menar att på varje nivå finns ytterligare tre steg vilka är; *öppning*, *möjlighet* samt *skyldighet*. Dessa steg används för att undersöka hur olika organisationer kan beakta och vidkänna principerna om barns delaktighet och medbestämmande. En *öppning* är när en organisation är beredd att tillämpa dessa principer. *Möjligheten* å andra sidan uppstår då de vuxna som har ansvar för det enskilda barnet kan börja arbeta med någon av de angivna nivåerna i modellen. Organisationen visar sitt engagemang genom att erbjuda utbildning och tid för att kunna skapa nya arbetssätt (Ibid). *Skyldigheten* uppkommer då organisationen fattat beslut om att förverkliga ett visst arbetssätt utifrån modellen. Personalen blir skyldig att arbeta enligt arbetssättet som har blivit helt integrerat i det dagliga arbetet (Ibid). Shier (2001:116) menar att modellen blir användbar om man arbetar med den på så sätt att den blir ett första steg till att utveckla ett tillvägagångssätt för att öka barns delaktighet i alla organisationer och myndigheter som arbetar med barn.

5. Metod

5.1. Val av metod

I denna studie har vi valt att använda oss av kvalitativ metod, då syftet med vår studie är att analysera hur socialsekreterare tillämpar barnperspektivet i utredningsarbetet, samt hur de professionella ser på barnperspektivet i relation till sitt handlingsutrymme. Enligt May (2001:48) kan man med hjälp av en kvalitativ metod få en god inblick i människors upplevelser, erfarenheter, åsikter samt attityder. Denna möjlighet till en god inblick kan hjälpa oss att analysera hur barnperspektivet tillämpas, samt hur socialsekreterarna ser på begreppet i förhållande till sin handlingsfrihet. Vi har genomfört semistrukturerade intervjuer, då denna metod tillåter respondenten att besvara frågorna i egna termer. Strukturen i denna intervjuform skapar även en viss avgränsning, vilket hjälper oss att hålla oss inom ramarna för

våra frågeställningar och inte sväva ut till icke-relevanta frågor och ämnen (May, 2001:151). Trots strukturen i denna intervjuform finns det ändå ett mått av flexibilitet. Bryman (2011:419) belyser denna flexibilitet, och menar att den möjliggör uppföljningsfrågor där svaren går att vidareutveckla. Denna flexibilitet hade inte varit möjlig att uppnå genom exempelvis standardiserade intervjuer, eftersom dessa inte ger utrymme för avvikelse i form av fördjupning och uppföljningsfrågor (May, 2001:149).

I våra intervjuer har vi även använt oss av en intervjuguide (Se bilaga 1), vilket enligt Bryman (2011:419) är en sorts kort minneslista över vilka områden som ska täckas i en intervju. Denna intervjuguide skapade vi själva, där vi upprättade olika teman att utgå ifrån för att bibehålla fokus på det vi har valt att undersöka. Om vi hade valt att använda oss av en kvantitativ metod, hade det varit svårt för oss att fånga in respondenternas tankar och värderingar. Ahrne & Svensson (2011:14) menar att det är svårt med hjälp av kvantitativ metod att beskriva social interaktion. Att beskriva detta görs bäst med hjälp av kvalitativa metoder där man istället kan fånga in nyanser samt sätta in normer och värderingar i ett sammanhang, på ett helt annat sätt än vad som är möjligt med kvantitativa metoder (Ibid). En begränsning i vårt val av metod är att studier baserade på intervjuer inte möjliggör en generalisering, utan istället ger en begränsad bild av ett fenomen (Ahrne & Svensson, 2011:56). Vi är dock inte ute efter att generalisera vårt resultat, vi vill istället förstå hur barnperspektivet tillämpas, samt hur socialsekreterarna ser på det i relation till sitt handlingsutrymme.

5.2 Urval och avgränsningar

Vi har genomfört ett målstyrt urval av respondenter, vilket Bryman (2011:392) beskriver som att man väljer personer, platser samt organisationer för att de är av relevans för en förståelse av en social företeelse. Vi har inte haft som syfte att välja deltagare på ett slumpmässigt sätt, för att uppnå vårt syfte ville vi intervjua respondenter med en specifik egenskap, vilket i vårt fall är att de ska arbeta på utredningsenheten inom IFO (Individ-och familjeomsorg). Vår förhoppning från början var att intervjua 8-10 socialsekreterare inom Malmö Stad. Vi valde Malmö på grund av praktiska skäl, då vi enbart har 10 veckor på oss att genomföra studien. Vi ser inte någon risk med att behöva avidentifiera Malmö, då staden är stor med många arbetande socialsekreterare. I vår strävan att komma i kontakt med respondenter som uppfyllde vårt ovanstående krav tog vi kontakt med enhetscheferna inom alla IFO-enheter i Malmö via mail samt telefon. Av de fem enhetschefer vi tog kontakt med fick vi svar och

klartecken från tre stycken. De enhetschefer som svarade skickade ut vårt informationsbrev till samtliga medarbetare. De socialsekreterare som var intresserade av att delta i vår studie tog sedan kontakt med oss via mail. Vi fick svar från fem socialsekreterare, därmed fick vi avgränsa oss och göra ett mindre antal intervjuer än vad vi eftersträfvade från första början.

Vi genomförde fem stycken intervjuer. Intervjuerna genomfördes på socialsekreterarnas arbetsplatser och varade mellan 45-60 minuter. Intervjupersonerna bestod av en man och fyra kvinnor, i skilda åldrar samt med varierande yrkeserfarenhet av utredningsarbete. Innan vi genomförde intervjuerna frågade vi efter samtycke till att få spela in intervjuerna med diktafon. Bryman (2011:428) menar att inspelning hjälper forskaren att göra upprepade genomgångar av intervjupersonens svar. Om man inte spelar in finns det en risk att glömma de fullständiga svaren och enbart förlita sig på kortfattade anteckningar. Som vi tidigare nämnde använde vi oss av en intervjuguide som ett hjälpmedel under våra intervjuer. Efter vår första intervju upptäckte vi att en del frågor var snarlika och gav oss nästan samma svar. Intervjuguiden bestod till en början av våra frågeställningar som rubriker, med 3-4 underfrågor till varje rubrik. Efter vår första intervju reviderade vi intervjuguiden, genom att ta bort snarlika frågor och komplettera dessa med en mer passande fråga. Trots revidering av vår intervjuguide anser vi att det inte finns någon direkt skillnad mellan den första intervjuguiden och den andra. Detta eftersom vi fortfarande behöll våra frågeställningar som grundpelare i de resterande intervjuerna och tog bort frågor som var snarlika, för att undvika förvirring och upprepning inför intervjupersonen.

5.3 Bearbetning och analys

Alla våra intervjuer har vi transkriberat kort efter att de har genomförts. Eftersom vi använde diktafon under våra intervjuer har det varit möjligt för oss att transkribera vårt material. En stor fördel med transkribering är att det bibehåller intervjupersonens ordalag och uttryckssätt, vilket underlättar en noggrann analys av vad dessa har sagt (Bryman 2011:429). Efter att vi transkriberat alla intervjuer manuellt skrev vi ut dessa och läste igenom allt material. När materialet var bearbetat började vi tillsammans koda alla våra intervjuer. Att koda tillsammans ansåg vi var nödvändigt, för att undvika missförstånd och olika tolkningar av materialet. Kodning syftar till att ordna materialet och synliggöra mönster och samband i exempelvis en text (Jönson, 2010:56). Vi genomförde kodningen på så sätt att vi skapade kategorier utifrån vår intervjuguide vilka var: yrkesroll, utredningens ramar, möjlighet till delaktighet, hinder till delaktighet, barnperspektivet samt handlingsutrymme. Vi ansåg att

dessa kategorier kunde underlätta för oss att sortera sådan empiri som kunde hjälpa oss att analysera hur barnperspektiv tillämpas samt hur socialsekreterarna ser på det i förhållande till det handlingsutrymme de besitter. Kodningen har vi genomfört med hjälp av färgpennor där varje kategori har fått en egen färg, detta för att lättare kunna urskilja materialet samt inte missa viktig information inom varje kategori. När kodningen var klar sorterade vi alla färger från varje intervju i ett dokument, som vi sedan skrev ut för att få struktur över materialet samt göra det lättöverskådligt. Efter detta analyserade vi vår empiri på sådant sätt att vi jämförde intervjupersonernas svar i våra olika kategorier, vi valde även ut de citat som verkade vara mest relevanta för vårt syfte. I dessa citat fann vi tydliga ingångar och kopplingar till de teorier som vi tidigare presenterat i vårt teorikapitel. Många citat berörde yrkesrollen och den handlingsfrihet som fanns, vilket gjorde oss intresserade för begreppet handlingsutrymme som ett analysverktyg. Vi fann även att en stor del av citaten berörde barns delaktighet i utredningsarbetet, därför blev Shiers delaktighetsmodell ett begrepp som vi fann användbart för att kunna analysera dessa utsagor.

5.4 Metoddiskussion

Genom vårt val av metod anser vi att vi har kunnat uppnå vårt syfte d.v.s. att förstå hur barnperspektivet tillämpas i utredningsarbetet. Tyvärr kunde vi inte genomföra det antal intervjuer som vi eftersträvade. Ahrne & Svensson (2011:44) menar att ju fler intervjupersoner man har ur en särskild grupp, desto större är sannolikheten att kvaliteten på materialet ökar. Detta på grund av att man får ett material som är relativt oberoende av enskilda individers personliga uppfattningar (Ibid). Om vi hade uppfyllt de antal intervjuer vi strävade efter d.v.s. 8-10 stycken, hade eventuellt kvaliteten på vårt material ökat. Vi upplevde dock att efter 4-5 intervjuer så började vi känna igen svaren på frågorna och kunde urskilja ett mönster, detta är enligt Bryman (2011:44) ett tecken på att man har uppnått ett visst mått av mättnad. Vi är medvetna om att mättnad kan vara svårt att uppnå med ett mindre antal intervjuer, men vi har ändå uppnått en viss mättnad på så sätt att vi har kunnat se mönster samt att utsagorna har varit återkommande i samtliga intervjuer. Det har inte varit praktiskt möjligt för oss att kunna genomföra fler intervjuer. Bryman (2011:44) menar att det aldrig går att på förhand säga exakt var en mättnadsnivå ligger, vilket leder oss vidare in på studiens reliabilitet samt validitet. Bryman (2011:49) förklarar begreppet reliabilitet som tillförlitlighet d.v.s. huruvida resultatet blir detsamma om undersökningen genomförs på nytt. Det är svårt att mäta reliabilitet i kvalitativ forskning, vilket Bryman (2011:352) förklarar med hänvisning till LeCompte & Goetz som menar att man inte kan frysa en social miljö. Med

detta menar vi att det därmed blir svårt för oss att uppnå ett högt mått av reliabilitet, eftersom en upprepad undersökning av vår studie inte garanterar samma utsagor från intervjupersonerna. Detta på grund av att intervjuer är kontextbundna och ett socialt fenomen som är föränderligt över tid. Vidare valde vi att medvetet genomföra intervjuer, transkribering samt kodning tillsammans. Detta för att i efterhand säkerställa att vi tolkat och uppfattat utsagorna på liknande sätt. Bryman (2011:352) benämner detta som ett exempel på något som kan öka den interna reliabiliteten i undersökningen, vilket är när man tillsammans kommer överens om hur man ska tolka det insamlade materialet (Ibid).

Något annat som också är viktigt i forsknings-sammanhang är validitet. Enligt May (2001:96) är forskningen valid när slutsatserna är sanna. För att säkra kvaliteten och säkerhetsställa att vi verkligen undersöker det vi avsett att undersöka, har vi använt oss av respondentvalidering vilket enligt Bryman (2011:353) är den process varigenom en forskare förmedlar sina resultat till de människor som varit föremål eller på annat sätt, ingått i undersökningen. Efter varje intervju genomförde vi en återkoppling till våra respondenter, på så sätt att vi frågade om vi har uppfattat deras utsagor på rätt sätt samt om de ville lägga till något ytterligare. Genom att göra detta skapas en trovärdighet då informationen både bekräftas och dubbelkollas. Det är viktigt för oss att belysa att studien kommer ha ett visst mått av svag extern validitet, vilket enligt Bryman (2011:352) mäter i vilken utsträckning resultat kan generaliseras. Som vi nämnde tidigare är det svårt att generalisera våra resultat då vår valda metod är kontextbunden, samt att kvalitativ metod riktar sig till ett mindre antal personer, till skillnad mot kvantitativa metoder som representerar en större population. Bryman (2011:43) nämner en annan viktig begränsning som återfinns i all forskning, vilket är att forskarens egna värderingar kan störa forskningsprocessen. Dessa värderingar kan dyka upp när som helst i undersökningen (Ibid). Vi har under hela processen tagit ett steg tillbaka när vi upplevt att objektiviteten sviktar, för att kunna hålla ett neutralt förhållningssätt gentemot vårt val av ämne. Vår förhoppning är också att våra frågeställningar har varit så pass öppna på så sätt att de inte ska bevisa vad som är rätt eller fel, utan istället undersöka hur socialsekreterare tänker och resonerar kring ett fenomen.

5.5 Ansvarsfördelning

Detta uppsatsarbete har till större del genomförs tillsammans. Det enda vi inte har genomfört tillsammans är transkriberingen, där vi delade upp de fem intervjuerna mellan oss. Resterande delar har vi fortlöpande skrivit, analyserat, redigerat samt diskuterat tillsammans.

6. Etiska överväganden

Som etisk vägledning i denna studie har vi utgått ifrån "*Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*" skapad av Vetenskapsrådet (2002). Denna vägledning utgår utifrån fyra principer, vilka vi har valt att efterfölja. Den första principen är informationskravet vilket innebär att forskaren ska informera de av forskningen berörda om forskningsuppdragets syfte. I samband med förfrågan om att delta i vår undersökning skickade vi ut ett informations-mail till berörda enhetschefer inom IFO i Malmö, där vi informerade om undersökningen samt dess syfte. Den andra principen är samtyckeskravet vilket innebär att deltagare i en undersökning har rätt att bestämma över sin medverkan (Ibid). Som vi tidigare skrev så skickade vi ut ett informations-mail där vi skrev att deltagandet var frivilligt. Innan varje intervju påpekade vi också att medverkan är frivillig och kan avbrytas när som helst, utan att behöva ange orsak till avbrottet. Innan intervjuerna frågade vi även om vi fick lov att spela in samtalen med en diktafon. Den tredje principen är konfidentialitetskravet vilket innebär att uppgifter om alla i en undersökning ska ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna ska förvaras på ett sådant sätt att obehöriga ej kan ta del av dem. Innan intervjuerna påtalade vi att vi inte skulle skriva ut namn på de intervjuade eller stadsdelen de arbetade inom. Den sista principen är nyttjandekravet vilket innebär att uppgifter insamlade om enskilda personer endast får användas i forskningsändamål (Ibid). Innan intervjuerna så påpekade vi att materialet enbart kommer att användas till vår studie och sedan förstöras. Vi erbjöd även alla deltagare en möjlighet att få ta del av studien när den är klar.

7. Analys och resultat

I denna del kommer vi presentera vår empiri och sammanföra denna med våra valda teoretiska begrepp, samt tidigare forskning. Vi kommer först att presentera socialsekreterarnas syn på begreppet barnperspektiv, för att sedan visa vilket handlingsutrymme de anser sig ha inom utredningens ramar. Sist kommer vi att lyfta fram hinder och möjligheter till barns delaktighet. Syftet med denna uppdelning är att skapa struktur och sammanhang för läsaren. Avslutningsvis kommer vi sammanfatta empirin samt resultatet i vår kommande slutdiskussion.

7.1 En problematiserande syn på begreppet barnperspektiv

Begreppet barnperspektiv uppfattas vara ett mångfacetterat begrepp, och betydelsen av det varierar beroende på vad man lägger i begreppet (Kassman, 2001:34). Hos de intervjuade

socialsekreterarna verkade det inte finnas någon allmän vedertagen definition av begreppet, trots att de alla arbetar med BBIC vars syfte är att stärka barnperspektivet och barns delaktighet. I våra fem intervjuer fann vi det svårt att finna ett mönster som visade en enhetlig definition av begreppet, nedanstående socialsekreterare beskrev begreppet på följande sätt:

“Eh, jo men ett barnperspektiv är ju att, ja men det finns ju dom här två delarna att det liksom. Antingen ett barns perspektiv eller barnperspektiv, jag kommer inte ihåg exakt hur man... Men det är väl att man ska lyssna på barns vilja, barns åsikter och barns önskingar. Men också att man som vuxen ska ha ett perspektiv på barn, som är barnets bästa. För det är ju inte alltid själv som barnet kan se det. Så det är väl ett barnperspektiv“ (Socialsekreterare 1)

Denna socialsekreterares definition går i linje med vad Bodil Rasmusson (1994:9) anser vara ett barnperspektiv, d.v.s. att det ska innefatta dels vuxnas syn på barn men även barnets egen syn på sin tillvaro. Socialsekreteraren nedan definierar begreppet på ett annorlunda sätt:

“Lite klyschigt kan jag väl säga såhär att barnperspektivet för mig, det innebär att jag hela tiden som socialsekreterare vill ha störst fokus på den unge /.../ Och, ja så att jag lägger mycket fokus på den unge och att hela tiden när man märker att man svävar ut, att hela tiden gå tillbaka till den unge. Vad blir bäst för han eller henne?” (Socialsekreterare 2)

Socialsekreteraren ovan definierar barnperspektivet som att störst fokus bör ligga på den unge. Nedan beskrivs vad ett barnperspektiv är på ett mer problematiskt vis:

“Barnperspektivet för mig är det alla pratar om fast ingen gör. Alla pratar om barnperspektiv men det är oftast så tänker jag, att det vi pratar om är sällan det vi gör. För hade vi gjort det så hade vi inte behövt prata om det. Barnperspektiv är att alltid ha kontakt med sitt inre barn, att veta hur skulle det här vara för mig om jag var barn. Så barnperspektivet för en vuxen är framför allt att kunna lämna sin vuxna roll och gå tillbaka, för vi alla har varit barn” (Socialsekreterare 3)

Citaten ovan visar att socialsekreterarna har olika sätt att se på begreppet barnperspektiv och

vad det innebär. De socialtjänster som socialsekreterarna arbetade inom hade inte en allmän definition av begreppet på arbetsplatsen. Trots avsaknaden av en klar och uttalad precisering av begreppet är det ändå något som socialsekreterarna förväntas att tillämpa i utredningsarbetet. Därmed skapas ett utrymme för dem själva att utforma en definition av vad ett barnperspektiv är och sedan arbeta utifrån denna definition. Detta tyder på att socialsekreterarna har vad Svensson et al. (2010) skulle beskriva som ett handlingsutrymme i sitt arbete. Socialsekreterarna är uppboundna av regler, då de ska använda BBIC som ett verktyg för att stärka barnperspektivet i utredningar. Å andra sidan lämnas ett utrymme för socialsekreterarna att skapa sin egen definition av begreppet barnperspektiv. Svensson et al. (2010:25) menar att hur handlingsutrymmet används beror på en rad olika faktorer. I detta sammanhang är en möjlig tolkning att hur man använder sitt handlingsutrymme, formas utifrån de traditioner som råder på arbetsplatsen samt hur man är som person. Citaten ovan visar att det inte verkar finnas några traditioner på socialsekreterarnas arbetsplatser gällande hur begreppet ska användas eller definieras i utredningsarbetet. Svensson et al. (2010:55) menar att även om organisationer i stor utsträckning tenderar att likna varandra, har varje organisation sina grunder, traditioner och sin egen identitet som i sin tur påverkar det enskilda handlingsutrymmet. Traditionen på arbetsplatserna var att inte använda sig av en gemensam definition av begreppet barnperspektiv, därmed påverkas det enskilda handlingsutrymmet av hur man är som person. Svensson et al. (2010:25) menar att socialsekreterares person, värderingar och intressen blir aspekter av hur handlingsutrymmet används i praktiken.

Socialsekreterare 3 berättade att barnperspektivet är det alla pratar om, men ingen gör. En rapport från Barnombudsmannen gjord 2007 visar att i utredningsarbete som berör barn och unga uppger 54 av 84 myndigheter att de inte inhämtar synpunkter från barn och unga (Ibid). En möjlig tolkning är att då det inte finns någon allmän vedertagen definition av begreppet, blir det svårt att veta hur man ska tillämpa ett barnperspektiv i sitt arbete. Det fanns en socialsekreterare vars definition utmärkte sig på så sätt att denne beskrev begreppet barnperspektiv på ett mer problematiserande sätt. Socialsekreteraren bekräftade att det faktiskt finns en svårighet i att förklara vad ett barnperspektiv innebär, samtidigt som barnperspektivet i sig medför ett dilemma:

“Barnperspektiv det är lite dubbelt, man har ett barnperspektiv som vuxen och sen finns det ju vad barnets perspektiv är och att man kan lyssna på det och att man ska ge utrymme att låta barnet höras och synas. Men sen samtidigt som

vuxen så blir det också att man utifrån lagar och sånt måste ha ett vuxenperspektiv på barnet. Och då blir det lite tvetydig, för man ska lyssna till barnets perspektiv och ta hänsyn till det samtidigt som man kanske vet utifrån vuxen perspektivet att något annat än det barnet vill är det bästa /.../ Som helhet är det ändå det att man ska tänka efter barnets bästa och att man ska lyssna till barnet och låta det ta plats” (Socialsekreterare 4)

Detta citat visar att begreppet barnperspektiv inte enbart är problematiserande på så sätt att det inte finns någon allmän förklaring till vad begreppet innebär, utan att det även finns ett inbyggt dilemma i hur man ska arbeta praktiskt med det. En möjlig tolkning är att socialsekreteraren ovan beskriver problemet i att man både ska vara en medmänniska och lyssna på barnet, samt ta hänsyn till dess åsikter. Samtidigt ska man representera en myndighetsperson som arbetar utifrån lagar och därmed kanske ibland måste gå emot barnets vilja. Detta dilemma kännetecknar en gräsrotsbyråkrat, d.v.s. att socialsekreteraren hamnar i ett dilemma i att både vara medmänniska och representant för organisationen man arbetar inom (Svensson et al, 2010:16).

Uppdraget som gräsrotsbyråkrat är även präglad av moraliska och normativa aspekter, vilka urskiljas i citatet ovan där socialsekreteraren beskriver svårigheten i att förhålla sig till barnets tankar och åsikter, samtidigt som man som man ibland måste gå emot barnets vilja. Svensson et al. (2010:25) menar att som socialsekreterare kan man välja att hantera dilemman på olika sätt. Ett tillvägagångssätt som även är tydligt i citatet ovan är att följa organisationens riktlinjer utan att gå in i diskussion. Detta kan innebära att man får säga till klienten att ”detta är de regler som finns och måste följas” (Ibid). Socialsekreterare 4 beskrev detta, att man ibland måste utgå från det vuxna perspektivet på barn, och det inte alltid det sammanfaller med barnets vilja. Att följa organisationens riktlinjer innebär att ha kompetens nog att veta vad som är bäst för barnet, och att agera utifrån detta även om det kan kännas svårt att gå emot barnets vilja.

7.1.2 Konsekvenser av skilda definitioner

En del socialsekreterare ansåg att skilda definitioner av vad ett barnperspektiv är kan skapa problem i samverkan med andra myndigheter. De andra myndigheterna hade sin egen syn på hur socialtjänsten skulle arbeta med barn, och denna syn gick inte hand i hand med vad socialsekreterarna själva ansåg att ett barnperspektiv var, samt hur man ska arbeta med det.

Konsekvenser som uppstod var ofta att socialsekreterarna blev ifrågasatta och att barn kom i kläm på så sätt att andra myndigheter inte anmälde när de misstänkte att barn far illa, i brist på förtroende för socialtjänsten och vad de gör. Socialsekreterare 5 nedan beskriver det på följande sätt:

“Men vad andra myndigheter har för syn på socialtjänsten tror jag är skev. Ibland undrar man varför det inte kommer in en anmälan tidigare, för då skulle det kunnat förebyggas mycket av det som har kommit. Man undrar ju hur deras barnperspektiv ser ut och hur de tänker att socialtjänsten kan hjälpa till“ (Socialsekreterare 5)

Socialsekreteraren ovan beskriver hur ett bristande förtroende för socialtjänsten påverkar barnet, och menar att mycket hade kunnat förebyggas om samverkan vore bättre. Citatet nedan beskriver istället hur dessa varierande syner på ett barnperspektiv uppkommer:

“Barnperspektivet tenderar att formas utifrån verksamheten. Och definieras och beskrivas utifrån vad verksamheter tänker ge eller har för mål och visioner, sen snickrar man ihop ett barnperspektiv utifrån det” (Socialsekreterare 3)

Även socialsekreteraren nedan bekräftar känslan av att vara ifrågasatt och ett bristande förtroende:

“Andra verksamheters uppfattning om vad socialtjänsten gör kan ställa till det. Jag uppfattar det många gånger som att verksamheter ifrågasätter ‘VARFÖR gör ni inte såhär? Det är ju så ni ska göra. Varför omhändertar ni inte barn? Det ska ni väl göra? Varför gör ni inget? ‘Så att det finns, den här mörka bilden att socialtjänsten är en myndighet som bara gör vad dom faller sig för att göra under namnet vi har ett barnperspektiv, vi skyddar barnen. Men sedan finns det också den här övertron, socialtjänsten kan trolla med knäna. Men, det kan vi ju inte. Vi ser exakt samma sak som dom flesta människor ser, bara det att vi har ett annat uppdrag” (Socialsekreterare 2)

Handlingsutrymmet skapas i ett samspel mellan organisationen och professionen (Svensson et

al. 2010:24). Citaten ovan visar att socialsekreterarna uppfattar att det finns skilda definitioner av vad ett barnperspektiv är mellan organisationer och hur man arbetar med det. När organisationer med olika uppdrag och mått av handlingsutrymme samverkar påverkar det i sin tur hur man samarbetar med varandra. En möjlig tolkning utifrån ovanstående citat är att socialsekreterarnas utrymme att handla förminskas när man har olika syn på vad som bör göras för barnet. En möjlig tolkning är att organisationerna har en strävan efter tolkningsföreträde kring definitionen av ett barnperspektiv. Svensson et al. (2010:183) beskriver att organisationer strävar efter tolkningsföreträde för att få gehör för sina intressen, vilket i detta fall handlar om barnets bästa. Precis som socialsekreterare 3 nämner så tenderar barnperspektivet att formas utifrån den verksamhet man arbetar inom. Genom att till exempel skolan inte anmäler vid misstanke om att ett barn far illa som socialsekreterare 5 nämnde, skapas det inte ett tillräckligt stort handlingsutrymme för socialsekreterarna att agera.

7.2 Socialsekreterares handlingsutrymme i utredningsarbetet

Samtliga socialsekreterare var överens om att handlingsutrymme är ofrånkomligt i deras arbete, både på gott och ont. Alla socialsekreterare ansåg att de hade ett stort handlingsutrymme i sitt arbete, på så vis att de kunde välja hur barnperspektivet skulle tillämpas samt i vilken utsträckning.

7.2.1 Den dubbla rollen

Socialsekreterarna nedan beskrev sitt handlingsutrymme som relativt stort, och att det överlag är en positiv aspekt i deras arbete. Socialsekreterarna upplevde dock att det fanns ett dilemma i att ha detta utrymme:

“Jag tycker den dubbla rollen är väldigt svår. Om vi hade haft ett bättre sätt att förhålla oss till den här dubbla rollen. För den dubbla rollen kommer du aldrig ifrån. Jag kan säga, nu tar jag klienternas uttryck, jag kommer inte ”ta era barn”, nej men dom vet likväl att jag har befogenheter att göra det. Alltså jag kan vara hur tydlig som helst men händer det vissa saker så måste vi agera. Så att jag tycker den dubbla rollen är, ja den ligger ändå där, som ett tak alltid, och det svåraste blir ju när man verkligen ska balansera det, och det, det tror jag både är svårt för klienter och för mig som socialsekreterare. Jag tycker det är ett svårt förhållningssätt. Man kan vara tydlig men det hjälper inte riktigt, det ligger ändå där” (Socialsekreterare 2)

“Man pratar mycket om det, dikotomin alltså, tudelningen. Det ska ju finnas en balans, det ena får inte överta det andra. Myndighetsfunktionen, det är ju ett uppdrag och du har åtagit dig det uppdraget. Du ska jobba under en lag och man kommer väldigt långt om man följer lagen. Det låter torftigt men så enkelt är det. Men man måste vara ärlig även när man ska utöva tuffa beslut, tvång till exempel, då är det viktigt att man är ärlig. Man kan inte bara ställa sig bakom lagen och säga att ‘såhär säger lagen’. Det är ju ändå JAG som bedömer från min professionella roll. Men att man är ärlig i sin bedömning och att man själv är övertygad om att man gör det här för att hjälpa, och säger att ibland blir det såhär, det får man acceptera” (Socialsekreterare 3)

Många socialarbetare strävar efter att undvika dilemman som dessa, genom att finna vägar där organisationer och klientens intresse sammanfaller. En möjlig tolkning utifrån ovanstående citat är att socialsekreterarna försöker hantera detta dilemma mellan hjälp och kontroll, genom att hänvisa till lagstiftning. Svensson et al. (2010:25) menar att denna handling är mer en ursäkt än en förklaring, eftersom reglerna i lagstiftningen alltid lämnar ett visst handlingsutrymme. Därför är svaret att beslutet är enligt reglerna, ett svar som markerar vem det är som har makten i relationen. Denna handling, att hänvisa till lagstiftning, kan också ses som ett sätt att hantera ett dilemma och det utrymme som givits av organisationen. Socialsekreterarna ovan följer organisationen riktlinjer, d.v.s. hänvisar till lagen deras arbete bygger på för att undvika att gå in i diskussion med klienterna. En möjlig tolkning är att dessa strategier att undvika dilemman, löser en del problem på kort sikt. Det skapar å andra sidan nya dilemman, då det hela tiden fortsätter komma situationer där klienters och organisationens intressen inte sammanfaller (Svensson et al, 2010:26). Socialsekreterare fem upplever dock att denna dubbla roll och dilemma är ofrånkomligt, och ett naturligt inslag i arbetet med myndighetsutövning:

“Det är svårt, det SKA vara svårt. Det ska inte vara enkelt tycker jag. Det ska vara svårt att lägga sig i människors liv. Det ska alltid kännas svårt tänker jag“ (Socialsekreteraren 3)

En annan socialsekreterare beskriver den dubbla rollen på följande sätt:

“Jag kan känna att ‘okej, det är ett jävligt tufft beslut att ta, tråkigt på många sätt’, men att jag ändå känner att i min roll så måste jag ta det. Det är ju svåra beslut, så oftast har man chefen med sig som uppbackning. Men det är ju i mötet med klienten som det blir rätt svårt. Dom uppfattar det som att jag som person tar beslutet. Och då har jag förstört deras liv. Ah men jag ska ju ge stöd, så varför ska man då berätta till mig vad man vill ha hjälp med om jag gör hur jag vill. Så för mig är den största känslan att vara baklåst. Lite hjälplöshet i den dubbla rollen faktiskt. Jag tror inte det finns ett enkelt sätt att komma runt det” (Socialsekreterare 2)

Även socialsekreteraren nedan nämner svårigheten med denna dubbla roll, samt att det är svårt att balansera makten den medför:

“Det klivna i barnets perspektiv och barnperspektivet som jag nämnde innan, här är samma sak med hjälparrollen och myndighetspersonen, där man som hjälpare väldigt gärna vill lyssna till barnets perspektiv. Men att sen fatta beslut utifrån det eller utifrån sitt barnperspektiv, där det kanske är så att man som vuxen har en annan syn än vad barnet har, är ett stort etiskt dilemma. Att man hela tiden vill lyssna till barnet och göra det barnet vill så, men ibland så måste man ju som vuxen gå in och faktiskt kunna fatta ett beslut som barnet kanske inte tycker om för att det är för deras egna bästa“ (Socialsekreterare 1).

Socialarbetarens tolkningsföreträdare framför klienten ger dem makt att avgöra hur reglerna ska tolkas (Svensson et al 2010:25). Eftersom socialt arbete bygger på en välvilja om att göra det bästa, är det en vårdande makt som finns i de relationer som skapas inom socialt arbete. Vårdande makt är en makt som utgår ifrån att den som ger vården, eller utför det sociala arbetet, vet bäst. Budskapet är att “om du gör som jag säger, så kommer du att få det bättre” (Svensson et al 2010:179). En möjlig tolkning är att det finns en viss svårighet med att balansera barnets vilja och vad man själv anser vara bäst för barnet. Samtidigt som syftet med ett barnperspektiv är att barnet ska bli mer delaktigt, måste det ändå finns en balans mellan vad barnet vill, samt vad socialsekreteraren anser är bäst för barnet. Då handlingsutrymmet innebär en möjlighet för socialsekreteraren att välja hur man ska agera efter vad som är bäst för barnet, innebär det även att ha professionell kunskap om vilka ageranden som är rimliga

och meningsfulla (Svensson et al. 2010:24). D.v.s. som socialsekreterare ska man ha kunskap nog att kunna balansera klientens intressen gentemot organisationens och sina egna. En tolkning är att socialsekreteraren ovan upplever att det är en vårdande makt som råder i relationen mellan vuxen och barn, och att denna makt kan vara svår att hantera emellanåt. Samtidigt som socialsekreteraren ska arbeta mot ett barnperspektiv så är det i slutändan trots allt denne som har kunskap och kompetens nog att avgöra vad som är bäst för barnet, vilket ibland kan skapa svårigheter i denna balansgång, som socialsekreterare 1 beskrev ovan.

7.2.2 Möjligheten att agera inom ramarna

Svensson et al. (2010:27) menar att det är ett professionellt ansvar att använda handlingsutrymmet, hur det används avgörs såväl av kunskaper som värderingar. Nedanstående socialsekreterare beskriver att det saknas regler och rutiner kring hur och vad som ska göras gällande utredningar, och att deras arbete till en hög grad bygger på ett stort personligt ansvar och initiativ:

“Vi har faktiskt inget nedskrivet kring hur det ska se ut, hur en utredning minst ska vara liksom. Så vi har inga rutiner kring hur många barnsamtal vi ska ha, hur många gånger vi ska träffas eller någonting. Det finns inget sånt, egentligen finns det inte ens uttalat att man måste träffa barnen. Men det gör vi alltid i stort sett” (Socialsekreterare 5)

Även socialsekreterarna nedan poängterar att det personliga ansvaret är stort:

“Det läggs mycket ansvar på socialsekreterare att själva fatta beslut, inte dom här formella besluten men om jag ska ringa ett samtal till, om jag ska kalla hit dom, alltså innanför ramen inom utredningen så krävs det väldigt mycket beslutsamhet här. Så jag har ändå ganska mycket frihet” (Socialsekreterare 3)

“Jag tycker att jag har jättestort utrymme att forma mitt arbete. Om vi kommer på nya sätt att arbeta på så får vi göra så. Så jag tycker att vi förändrar vårt arbetssätt hela tiden för att anpassa det utifrån barnen” (Socialsekreterare 5)

Svensson et al (2010:84) menar att socialarbetaren i mötet med varje enskild klient har stor makt och självständigt kan lägga upp sitt yrkesutövande utifrån individuella preferenser, värderingar och sätt att handla. Detta handlingsutrymme lämnar öppet för att självständigt välja metoder, bedöma och besluta om lämpliga interventionen. Här finns alltså autonomi och utrymme för att på egen hand planera och utföra sitt arbete. Denna självständighet anses vara nödvändig för att kunna omvandla och anpassa klienters olika behov så att de passar med vad organisationen har att erbjuda (Ibid). En tolkning utifrån ovanstående citat är att ett personligt ansvar i princip är ofrånkomligt när man har ett stort handlingsutrymme i sitt arbete, och när regler och rutiner saknas. De flesta socialsekreterarna upplevde dock det personliga ansvaret som positivt, och menade att man lär sig hantera denna frihet med tiden. Det fanns dock en socialsekreterare som upplevde att det personliga ansvaret ibland kunde bli för stort:

“Vi är väldigt fria idag jag och mina kollegor, att faktiskt prioritera och att styra. Och det ställer rätt höga krav att man klarar av att prioritera, att göra saker när det ska, och där kanske man hade kunnat underlätta för socialsekreteraren om det hade funnits lite tydligare arbetssätt. Just nu har man en stor klump i huvudet, sen får man hela tiden göra prioriteringar. Och varje prioritering tar tid att göra” (Socialsekreterare 2)

Svensson et al. (2010:30) menar att socialt arbete är en relativ verksamhet, en verksamhet som utgår från osäkerhet. Genom att betrakta osäkerhet som en möjlighet kan man anta utmaningen att skapa bästa möjliga sociala arbete. När handlingsutrymmet inte är fixerat är möjligheterna flera och därmed kan socialt arbete vara en kreativ verksamhet. En möjlig tolkning utifrån citatet ovan är även om det finns en stor frihet i det sociala arbetet, är det ändå önskvärt med en viss vägledning. Handlingsutrymmet ställer stora krav på socialsekreterarna och precis som socialsekreteraren ovan berättar, så kan det ibland upplevas som överväldigande.

7.3 Möjligheter till delaktighet för barnet utifrån Shiers delaktighetsmodell

Socialsekreterarna hade flera olika tillvägagångssätt för att göra barn delaktiga i utredningsprocessen. Enskilda samtal, inhämtning av information från skola och dagis, hembesök samt observationer är några av många möjligheter de uppgav.

7.3.1 BBIC som möjlighet

En stor möjlighet som var återkommande och hjälpte till att skapa delaktighet för barn i utredningar var enligt socialsekreterarna BBIC. För att kunna förstå vad det är i BBIC som möjliggör att barn blir delaktiga i utredningsarbetet kan man använda Shiers delaktighetsmodell. BBIC motsvarar alla nivåer av Shiers delaktighet som säger att vuxna ska lyssna på barn, ge dem stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter, få sina synpunkter beaktade men även involveras i beslutsprocessen och tilldelas ett visst mått av makt och ansvar. Socialsekreterarna nedan beskriver de positiva aspekterna av BBIC:

“Det jag tycker är bra är väl att tanken är ju att det ska vara ett stöd, att man inte ska glömma bort delar att fråga om. Jag tycker det hjälper om man använder en utredningsplan i början så att man kommer ihåg vad det är vi ska titta på” (Socialsekreterare 5)

Socialsekreteraren ovan berättar att det blir lättare med hjälp av BBIC att komma ihåg vad syftet med utredningen är. Detta bekräftas i Bodil Rasmussons (2004:80) studie där det framkommer att en stor positiv aspekt med BBIC är att utredningarna blir mer koncentrerade. Socialsekreterarna nedan nämner även en annan positiv aspekt:

“Positiv grundtanke i BBIC, att barnet ska vara i centrum och det gör väl att det blir ganska tydligt på något sätt. Man skriver ju analysen utifrån barnets behov och då blir det ju också en analys av föräldraförmågorna. Som jag har förstått det, så var det tidigare så att man skrev ganska mycket utifrån föräldrarna. Men nu är det ju till exempel barnets mamma, barnets pappa säger. Så att man alltid kopplar det till barnets behov utifrån det. Jag brukar oftast fråga när jag gör utredningsplanen om dom olika områdena och förklarar vad det kan vara. Då brukar jag fråga om det är något speciellt som barnet vill att man ska ta med t.ex. om det är något man tycker är viktigt och så får dom ju välja, och föräldrarna också” (Socialsekreterare 4)

“Inom BBIC så får du mer hjälp och stöd att faktiskt få en helhetsbild. De rubriker som vägleder dig som socialsekreterare vägleder dig faktiskt till en

bättre utredning, det tycker jag. Så jag tycker det är en bra metod”
(Socialsekreterare 2)

Ännu en positiv aspekt av BBIC enligt de två socialsekreterarna ovan är att BBIC möjliggör ett större fokus på barnet och bidrar till en helhetssyn. Även detta bekräftas i Bodil Rasmussons (2004:80) studie, där det framkommer att socialsekreterarna uppfattade att BBIC skapade en mer tillförlitlig dokumentation, samt att det också bidrar till en helhetssyn på barnet. Syftet med BBIC är att stärka barnperspektivet, genom att bland annat stödja barn i att uttrycka sina åsikter och synpunkter, vilket motsvarar nivå två i Shiers delaktighetsmodell. Shier (2001:112) menar att för att uppnå denna nivå blir organisationer skyldiga att använda arbetssätt som stödjer barnets rätt att uttrycka sina åsikter. Arbetssätten inkluderas i organisationens policy så att de professionella är skyldiga att utföra de nödvändiga aktiviteterna, för att försäkra sig om att barnen har möjligheter att få stöd i att uttrycka sina åsikter. En möjlig tolkning är att man inom den sociala barnvården har varit väldigt mån om att komma tillrätta med de brister som finns gällande ett barnperspektiv. Forskning har bland annat visat att handläggningen tar för lång tid, att barnen inte har tillräcklig insyn i ärendet, samt att barnen inte kommer till tals i tillräcklig utsträckning (Cederblad, 2005:81). I och med denna kritik och att BBIC uppkom som ett svar på denna kritik, är en möjlig tolkning att socialsekreterarna ovan värdesätter nivå två i Shiers delaktighetsmodell eftersom den motsvarar en stor del av BBIC.

7.3.2 Kreativitet som ett redskap

Något annat som också uppfattades vara en stor möjlighet för barns delaktighet är socialsekreterarnas egen kreativitet och uppfinningsförmåga. Två socialsekreterare lyfte fram vikten av att ha denna egenskap när man arbetar som utredare:

“Mhm.. Man ska vara nyfiken och kreativ, det är jätteviktigt. Till exempel säger en del att man inte kan prata med en bebis. Men det går jättebra att prata med en bebis, bara man kommer på hur” (Socialsekreterare 3)

“Jag tror att man ska vara rätt våglig och våga rätt mycket. Det är min personliga inställning, och det tror jag på” (Socialsekreterare 2)

Alla socialsekreterare ansåg sig ha ett visst mått av utrymme i sitt arbete att själva välja tillvägagångssätt för att nå fram till barnet och göra deras röst hörd. Denna möjlighet att handla fritt och använda sin kreativitet motsvarar nivå ett i Shiers delaktighetsmodell, vilket är att den vuxne ska lyssna på barnet. Många socialsekreterare berättade att en del barn inte vill prata, och för att man då skulle kunna få barnet att prata samt lyssna på det krävdes det ibland att man använde sin kreativitet. Möjligheten att handla fritt motsvarar även nivå två, där barnet ska få stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter. Här förväntas socialsekreterarna engagera sig genom olika aktiviteter för att locka fram barnets åsikter och stödja dem i att uttrycka dessa. Shier (2001:112) bekräftar att tillvägagångssätten bör vara åldersadekvata för att kunna samtala med barn. Teknikerna kan bestå av kreativa metoder där vuxna använder lekar och konstnärliga aktiviteter samt även intervjuer och enkäter. En möjlig tolkning är att citaten nedan visar hur socialsekreterare skapar olika möjligheter för att uppnå denna nivå av delaktighet, genom att använda sin kreativitet:

“Vi försöker följa barnet så mycket som möjligt, för vissa barn vill inte sitta ner såhär och prata. Vi har ju ett lekrum där det finns mycket leksaker och då går barnet runt och tittar på leksakerna och då får man ju följa det istället och prata kring leksakerna. Vi har ju också ganska mycket hjälpmedel för att prata med barn, exempelvis nallekort som vi använder jättemycket. Det är nog vårt bästa redskap. Sen har vi dockor med” (Socialsekreterare 5)

Citatet visar hur viktigt det är med åldersadekvata tekniker. Socialsekreteraren ovan arbetade mestadels med små barn och då kom dessa tekniker väl till hands. Nedanstående citat visar istället hur bra kreativitet och flexibilitet kan vara:

“Hur man får barn delaktiga? Hm, man gör som man gör med alla andra människor, man frågar. Hur vill du ha det? Vad vill du att vi ska hitta på? Så vill det lilla barnet krypa omkring på golvet så får den göra det. Vill det sitta tyst så får den göra det” (Socialsekreterare 3)

Socialsekreteraren nedan vars arbete har fokus på ungdomar påpekade att anpassning är en av hennes viktigaste tekniker för att få ungdomen delaktig:

“Man kan ju ha nallekort och sånt där, nätverkskarta, rita, och så. Och på det sättet ändå få fram saker. För mig är det viktigt att ha enskilda samtal med barnen och att försöka göra det på deras sätt liksom. Som idag träffade jag en ungdom på McDonalds, för att han inte kände sig bekväm med att komma till kontoret. Att försöka anpassa sig är viktigt. Men det handlar väl om att vara lite kreativ och flexibel och inte bara sitta på kontoret liksom”
(Socialsekreterare 4)

Citaten ovan kan tolkas som att nivå två i Shiers modell uppfattas vara viktig. Socialsekreterarna engagerar sig och lägger tid på att skapa nya tekniker och testa sig fram med dessa, allt för att barnet ska bli så delaktigt som möjligt i utredningen. Det ingår vanligtvis inte i socialsekreterarnas arbetsuppgifter att ha möten på Mc Donalds, ändå sker detta för att barnet ska få stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter, vilket är nivå två i Shiers delaktighetsmodell.

7.4 Hinder till delaktighet för barnet

Socialsekreterarna uppgav att det fanns varierande hinder för barns delaktighet så som en mindre fungerande samverkan mellan myndigheter, stress, motvilliga föräldrar, hög arbetsbelastning, för mycket dokumentation samt knappa resurser.

7.4.1 Hög arbetsbelastning och stress

Ett hinder som var återkommande och låg bortom socialsekreterarnas kontroll var hög arbetsbelastning. Alla socialsekreterare upplevde att deras arbetsbelastning var hög på sätt att det var alldeles för många ärenden att hantera. Hur detta påverkade deras arbete och ett användande av barnperspektiv varierade:

“Mmm, jag hinner inte med. Jag har inte lika mycket tid att planera inför möten. Jag får prioritera ner sådana ärenden som inte är lika allvarliga. Om jag har mitt första möte nu kanske jag inte har mitt nästa besök förens om 1 månad. Om man går in i en familj och tänker ‘att de här uppgifterna inte är så allvarliga så det här ärendet får jag prioritera ner’ då kan det ju vara så att det kanske ändå är ganska dåligt i familjen fast man kanske inte riktigt ser det för att man inte har tillräckligt mycket tid att reflektera över vilka insatser som är rätt för barnet. Och då kommer ju barnet i kläm“ (Socialsekreterare 5)

Socialsekreteraren ovan nämner att omprioritering är återkommande inslag i sitt arbete, och att det även kan vara riskfyllt för barnet. Bristande resurser samt ett allt för omfattande dokumentationsarbete uppfattades också vara hinder:

“Resurser saknas samt att man är för få med stor belastning och man skulle ju kanske vilja hinna gör ännu mer. Det är klart, det klassiska, tid o pengar”
(Intervjuperson 1)

“I och med att det är så många ärenden så tar det väldigt mycket tid att behöva följa alla BBIC dokument och skriva allt som krävs och sådär. Och det kan ju göra att barnet i slutändan får mindre utrymme för att man måste hinna med allt det administrativa. Så jag hade väl hellre kanske önskat att man hade färre ärenden så att man hade kunnat ge barnet mer utrymme. Barnet hade helt klart kunna få mer utrymme om vi var fler anställda och hade färre ärenden var”
(Intervjuperson 4)

Socialsekreteraren nedan bekräftar den höga arbetsbelastningen men beskriver ändå hur man kan bibehålla ett barnperspektiv i stressiga situationer:

“Det händer väldigt sällan från min erfarenhet att barnet kommer i kläm på grund av min dokumentation. Men, vill den unge veta varför ett beslut togs och vill ha det skriftligt, så ska dom kunna få det direkt och inte behöva vänta en vecka för att jag inte har hunnit skriva. På det sättet kan dom absolut bli lidande, att dom inte kan ta del av beslutsunderlagen när dom faktiskt ska ta del av det. I de fall informerar vi dom muntligt och har en diskussion, för det är ju jätteviktigt att barnet och familjen vet varför någonting görs”
(Socialsekreterare 2)

Svensson et al (2010:24) menar att handlingsutrymmet i sig varken är bra eller dåligt. Det är istället en nödvändig aspekt i socialt arbete där socialarbetare ställs inför varierande behov och oförutsägbara händelser. En möjlig tolkning utifrån ovanstående citat är att trots en hög arbetsbelastning finns det alltid utrymme att välja, genom att prioritera. Svensson et al. (2010:26) menar att kringgå problemet och hitta alternativa lösningar, är ett sätt att hantera

dilemman. Samtliga socialsekreterare ansåg inte att den höga arbetsbelastningen var något som kunde undvikas, utan att det ingick i arbetsplatsens kultur. Det var istället något man som enskild socialsekreterare fick anpassa sig till, genom att använda sitt handlingsutrymme och prioritera. Utöver att den höga arbetsbelastningen uppfattades även stress vara ett hinder för samtliga socialsekreterare. Trots hög arbetsbelastning och stress så förväntades de flesta socialsekreterarna att fullfölja utredningen inom tidsramen på fyra månader, samtidigt som det inte ska påverka barnet i fråga. En socialsekreterare beskrev detta med följande metafor:

“Du ska navigera i det där stressträsket utan att det ska påverka kvalitén, bemötande och så. Du ska ju liksom se ut som en glad anka på ytan men under ska fötterna paddla på” (Socialsekreterare 3)

Shier (2001:112) belyser hur viktigt det är för professionella att ha tillgång till en lugn stund och plats för samtal, då det underlättar för dem att lyssna på barn och göra dem delaktiga. Genom denna tillgång blir det lättare för professionella att uppnå nivå ett, vilket är att lyssna på det enskilda barnet. En annan viktig tillgång är att organisationen har fördelat arbetsfördelningen så att varje enskild professionell helt kan ägna sig åt att lyssna på det enskilda barnet (Ibid). Ovanstående citat visar på att organisationerna som socialsekreterarna arbetar inom, inte har utrymme för att göra detta. En möjlig tolkning är att det i och med detta uppstår ett hinder för socialsekreterarna, på så sätt att de inte kan arbeta på ett sätt som gör det möjligt för dem att lyssna på barnet i full utsträckning. Barnet blir inte heller delaktigt på det sätt som är önskvärt och uttalat i BBIC. Ännu en möjlig tolkning av ovanstående citat är att trots hög arbetsbelastning och stress, uppfattas nivå ett vara viktig för socialsekreterarna. Även om handlingsutrymmet minskas på grund av organisatoriska skäl finns det alltid möjlighet att agera inom det lilla utrymme man har, vilket socialsekreteraren ovan nämner.

7.4.2 Motvilliga föräldrar

Ett annat hinder som var återkommande enligt alla socialsekreterare var motvilliga föräldrar. De flesta socialsekreterarna ansåg att det nästan aldrig är barnet som inte vill prata, utan föräldrarna som inte vill att dem ska prata. Nedanstående socialsekreterare beskriver föräldrars motvillighet på följande sätt:

“Barnen är aldrig problemen, utan det är föräldrarna som behöver ändra sig på något sätt. Acceptera att barnen får ta emot hjälp och stöd. Men dom säger ju

nej till en hel del faktiskt. Säger exempelvis föräldrarna att 'du ska inte delta, du ska inte vara med och det här är nog läskigt för dig' då kommer inte barnen heller prata med oss. När föräldrar säger emot, då kommer barnen aldrig prata med oss och det gör barnet inte heller" (Socialsekreterare 5)

Även socialsekreterarna nedan beskriver i vilken grad föräldrar kan påverka barnen:

"Man märker ju också ganska tydligt om de är påverkade av föräldrarna att säga det ena eller det andra. Vissa kan ju vara såhär 'mamma slåss inte' och då kan man ju tänka, 'jaha men varför säger du så' och det behöver ju inte betyda att mamma slåss. Men det kan ju ha varit att mamman sagt 'säg nu inte att jag slår dig', det kommer fram ganska tydligt" (Socialsekreterare 1)

"Barnperspektiv tycker jag ändå att man alltid ska ha, det är ju ett synsätt också på sitt arbete och så. Att man ska utgå från barnet, men ibland kan föräldrarna göra det svårt. Om dom tar väldigt mycket plats kan det vara svårt att låta barnet ta plats. Jag har några sådana ärenden nu där föräldrarna är dom som tar all plats. Och då är det viktigt kanske att man till exempel erbjuder barnet ett samtal enskilt, innan eller efter mötet, så att barnet också får en chans. Vissa föräldrar är väldigt engagerade, både gott och ont" (Socialsekreterare 4)

I och med att föräldrar uppfattas vara ett hinder, blir det svårt för socialsekreterarna att skapa delaktighet för barnet i enlighet med nivå två i Shiers modell, d.v.s. att ge barn stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter. För de professionellas del innebär det att stödja och möjliggöra barns delaktighet. Trots socialsekreterarnas försök att agera på bästa sätt i att stödja barnen att komma till tals, så upplevs det vara svårt att övervinna föräldrars motvillighet. En möjlig tolkning är att nivå två uppfattades vara väldigt viktig, då alla socialsekreterare ansåg att det inte enbart räcker med att lyssna på barnet för att få ett barnperspektiv i utredningar. Två socialsekreterare fann det extra viktigt att uppnå nivå två, trots motstånd så hittade de möjliga vägar att komma runt motvilliga föräldrar:

"Mellantvånget i sig är också en metod, att få föräldrarna med på vagnen och prova i alla fall. Men det kan ju också användas som ett påtryckningsmedel för att få igång dom igen" (Socialsekreterare 3)

“I de ärenden där det är ganska illa så kan man använda sig av lite mellantvång genom att säga ‘om ni inte tar emot detta så är vår oro så pass stor att vi tänker att vi behöver göra detta’, och så” (Socialsekreterare 5)

7.4.3 BBIC som hinder

Trots att syftet med BBIC är att stärka barnperspektivet i utredningar och göra barnen mer delaktiga, upplevde vissa socialsekreterare att det ibland kunde bli motsatsen. Modellen ansågs överlag fungera relativt bra, men det lyftes ändå fram vissa negativa aspekter. För mycket krav att dokumentera inom BBIC gjorde att det blev mindre tid till möten med barn och föräldrar och mer tid till dokumentation. Det upplevdes också vara svårt att hinna med en BBIC-utredning på fyra månader, i kombination med den höga arbetsbelastningen. Två socialsekreterare beskriver denna problematik på följande sätt:

“Men samtidigt är det ju det här med dokumentation, att det är väldigt mycket administrativt. Och då kan jag komma tillbaka lite till arbetsbelastningen, i och med att det är så många ärenden så tar det väldigt mycket tid att behöva följa alla BBIC dokument och skriva allt som krävs. Och det kan ju göra att barnet, i slutändan får mindre utrymme för att man måste hinna med allt det administrativa. Så jag hade väl hellre kanske önskat att man hade färre ärenden så att man hade kunnat ge barnet mer utrymme. Barnet hade helt klart kunna få mer utrymme om vi var fler anställda och hade färre ärenden var” (Socialsekreterare 4)

Att BBIC är tidskrävande bekräftas även i Nilsson & Burmans studie (2004:27) där det framkommer att socialsekreterarna ansåg att utredningarna tar mer tid nu jämfört med förr, samt att de inte har tillräckligt med tid för att använda BBIC fullt ut med dagens ärendebelastning. Alla socialsekreterare i studien påpekade även att färre ärenden per tjänst krävs för att kunna använda BBIC som generell arbetsmetod (Ibid). I samma studie var alla socialsekreterare överens om att det är svårt att få fram de uppgifter man behöver när familjen inte vill medverka. I det avseende uppfattade samtliga socialsekreterare att BBIC inte har inneburit en större förändring (Nilsson & Burman, 2004:32). Socialsekreteraren nedan

bekräftar detta och beskriver hur viktigt det är barnet och familjen är motiverade, för att BBIC ska fungera:

“Jag tycker det är en bra metod. Men där är fruktansvärt många påskrifter som ska fyllas i. Det är såhär att BBIC fungerar jätkligt bra om du har en familj som är motiverad, vill vara delaktig och är med på tåget hela vägen. Då är den bra och sen har vi ju 75 % av mina ärenden där familjerna inte bryr sig om utredningsplanen. De bryr sig inte om vårdplanen och då blir det en jäkla massa papper att hela tiden slänga framför nosen på dom. Som kanske hindrar och där tror jag att man som handläggare får vara väldigt noga med att se vart familjen är” (Socialsekreterare 2)

Svensson et al (2010:30) konstaterar att det idag finns en stor diskussion kring regler, riktlinjer och manualer som är tänkta att ge socialsekreterarna en säkerhet i sitt arbete. Dessa kan bidra till att förtydliga, förenkla och klargöra en hel del. Att utforma manualer och standardiserade modeller är ett sätt att synliggöra det sociala arbetet (Svensson et al 2010:83). I och med att man numera vill synliggöra det sociala arbetet, har möjligheterna för kontroll och styrning blivit större (Ibid). Samtidigt har varje enskild socialsekreterares handlingsutrymme att självständigt planera och utforma sitt arbete blivit mindre. En möjlig tolkning utifrån ovanstående citat är att socialsekreterarna upplever att BBIC, vilken är en manualbaserad metod, förminskar deras handlingsutrymme på sätt att de inte kan utforma sitt arbete självständigt. Till exempel önskade samtliga socialsekreterare att det fanns mer utrymme för möten och kontakt med barnet, och mindre krav på att utföra administrativa uppgifter. Socialsekreterare 2 ansåg att BBIC endast är bra om barnet och föräldrarna är motiverade, är dem inte det så uppstår en viss problematik då BBIC bygger på frivillighet inom ramen för socialtjänstlagen. Det går urskilja ett spänningsfält i att å ena sidan önska mer riktlinjer för sitt arbete, men å andra sidan vill man inte att handlingsutrymmet ska minskas. En möjlig tolkning är att denna osäkerhet i att inte veta vad man vill är ofrånkomlig. Svensson et al. (2010:30) menar att osäkerheten är en given del i socialt arbete och borde betraktas mer som en möjlighet än ett hinder.

8. Slutdiskussion

Precis som tidigare forskning visar, uppfattas begreppet barnperspektiv vara diffust och mångfacetterat. Detta kunde även urskiljas i socialsekreterarnas utsagor, där de alla hade olika

sätt att se på begreppet. Socialsekreterarna ansåg att de själva hade utrymme att forma en definition av begreppet, men att skilda definitioner också kan skapa problem i samverkan med andra myndigheter. Samtliga socialsekreterare upplevde att handlingsutrymmet var stort på så vis att de själva kunde välja hur barnperspektivet skulle tillämpas, samt i vilken utsträckning. Socialsekreterarna var överens om att det fanns svårigheter med detta handlingsutrymme, då man å ena sidan ska hjälpa men å andra sidan utöva myndighetsutövning. Samtliga socialsekreterare hade även olika tillvägagångssätt för att göra barnets röst hörd. Möten utanför kontoret, olika samtalsmetoder så som nallekort, samt ett stort mått av kreativitet är exempel på tillvägagångssätt. Möjligheterna att arbeta med ett barnperspektiv var många. BBIC upplevdes vara en stor tillgång på så vis att det hjälpte socialsekreterarna att behålla fokus på barnet. Något annat som också uppfattades vara en stor möjlighet för barns delaktighet var socialsekreterarnas kreativitet och uppfinningsförmåga. Ett hinder som var återkommande var hög arbetsbelastning. Alla socialsekreterare upplevde att deras arbetsbelastning var hög och att det påverkade deras arbete och användningen av barnperspektivet. Många fann det svårt att fullfölja BBIC-metoden, omprioriteringar skedde dagligen, resurser saknades och det fanns inte alltid tid för möten. Ett annat återkommande hinder var motvilliga föräldrar, men även BBIC kunde utgöra ett hinder på så sätt att det uppfattas vara för mycket krav på dokumentation vilket skapar mindre tid för möten med barn och föräldrar.

Insikten som denna uppsats har gett oss, att det finns stora brister i barnperspektivet har varit chockerande. Vi har fortfarande svårt att förstå vad det grundläggande problemet egentligen är, då det verkar finnas många faktorer som spelar in till varför det ser ut som det gör. Utöver denna insikt, har det under arbetets gång hela tiden dykt upp nya tankar och funderingar. Något som var återkommande hos alla socialsekreterare var den avsaknad av riktlinjer för hur man genomför en barnavårdsutredning, med ett barnperspektiv i åtanke. Som tidigare forskning har visat finns det brister i barnavårdsutredningar, bland annat kommer barn inte till tals i den utsträckning som behövs. En tanke som väcktes ur detta var att det eventuellt finns ett samband mellan avsaknaden av riktlinjer samt bristerna som upptäckts, därför är det kanske ingen slump att BBIC uppkom efter kritik från Justitieombudsmannen och riksdagen. Trots införandet av BBIC, vars syfte är att stärka barnets ställning, upplevde socialsekreterarna att arbetet med ett barnperspektiv och barnets bästa ändå inte är fulländat. Vad behövs då egentligen för att barnavårdsutredningarna ska bli fulländade? Hur ska vi som framtida blivande socionomer göra rätt när vi inte vet hur man går tillväga för att göra det

rätt? I en framtida studie hade det varit både relevant och intressant för oss genomföra en djupare undersökning för att få reda på vad det är som behövs för att arbetet med ett barnperspektiv ska bli fulländat. Det hade också varit intressant att undersöka hur barnen ser på sitt inflytande i utredningsprocessen, för att få en större helhetsbild på vad som krävs av socialsekreterarna för att göra barnen hörda. Trots att det finns en viss problematik, är det ändå viktigt att inte glömma den utveckling som har skett inom området. Införandet av barnkonventionen, implementeringen av BBIC samt dagens samhällsanda där barn anses vara viktiga anser vi är ett par exempel på att det sker en kontinuerlig utveckling för att skapa ett bättre och tryggare samhälle för barn. Detta ger oss i sin tur hopp barnperspektivet i framtiden kommer att få mer utrymme i barnvårdsutredningar.

9. Litteraturförteckning

Ahrne, G & Svensson, P. (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Andersson, G. (1995) *Barn i samhällsvård*. Lund: Studentlitteratur.

Arnér, E & Tellgren, B. (2006) *Barns syn på vuxna: att komma nära barns perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Barnombudsmannen. (2007) *I myndighetens uppdrag- en undersökning av barnperspektivets genomslag i statliga myndigheter*. Stockholm: Fritze.

Barnombudsmannen. (2013) *Om barnkonventionen*.
<<http://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen>> (2014-01-04)

Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber.

Cederblad, M. (2005) *Källan till en chans: nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården. Kunskapsöversikt : bilaga till betänkande av Sociala barn- och ungdomskommittén*. Stockholm: Fritze.

Cocozza M, Gustafsson PA, Sydsjö G. (2006) Child Protection in Sweden- Are routine assessments reliable? *Acta Paediatr*, 95, 1474-1480.

Dahlberg, C & Forssell, A. (2006) *BBIC i praktiken: att knäcka koden*. Lund: Studentlitteratur.

Halldén, G. (2003) Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, årg 8, nr 1-2, s 12-23.

Jönson, H. (2010) *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning & socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Kassman, M. (2001) *Barnets bästa: från vision till verklighet*. 1.uppl. Stockholm: Barnombudsmannen.

Khoo, E, Hyvönen, U & Nygren, L. (2007) Getting it right. Implementeringen av barns behov i centrum och Looking After Children i tre nationella och organisatoriska sammanhang. [The implementation of BBIC and LAC in three national and organisational contexts. *Socionomen*. 22, 90-104.

May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, H & Burman, I. (2004) *BBIC-utredning ur två perspektiv Om hur BBIC-projektet påverkar utrednings- arbetet inom individ och familjeomsorgen*. FoU Rapport 15:2004

Rasmusson, B. (1994) *Barnperspektiv: reflektioner kring ett mångtydigt och föränderligt begrepp*. Stockholm: Barnombudsmannen.

Rasmusson, B. (2006) *Barnperspektiv i den sociala barnvården: forsknings- och utvecklingsarbete inom ramen för projekt Kunskapsbaserad socialtjänst*. (Elektronisk resurs) Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet. Rapport 2006:2. Tillgänglig: <http://www4.lu.se/images/Socialhogskolan/2006_2.pdf> (2014-01-03)

Rasmusson, B, Hyvönen, U & Mellberg, L. (2004) *Utvärderingsmöten i BBIC: en studie av barns delaktighet och medbestämmande*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Rasmusson, Bodil and Hyvönen, Ulf (2005) *BBIC stärker barnets ställning*. *Socionomen*. 4, 30-35.

Rasmusson, B, Hyvönen, U, Nygren, L. & Khoo, E. (2010) Child-centred social work practice – three unique meanings in the context of Looking After Children and the Assessment Framework in Australia, Canada and Sweden. *Children and Youth Services Review*. 32(1) 452-459.

Sandin, B och Halldén, G. (2003) Välfärdsstatens omvandling och en ny barndom. I Sandin, Bengt och Halldén, Gunilla (red.). *Barnets bästa : En antologi om barndomens innebörder och välfärdens organisering*. Stockholm/Stehag.

Shier, H (2001) Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. *Children & Society*, 15/2001, 107-117.

Socialtjänstlag (2001:453) (SoL)

Socialstyrelsen. (2013) *Barns behov i centrum- en grundbok (BBIC)* Västerås: Västra Aros. (Elektronisk resurs) Tillgänglig: <<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19217/2013-11-2.pdf>> (2014-01-03)

Socialstyrelsen. (2013) *BBIC- barns behov i centrum.* (Elektronisk resurs) Tillgänglig: <<http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/bbic>> (2014-01-04)

Socialstyrelsen. (2012) *Anmälningar till socialtjänsten om barn och unga – en undersökning om omfattning och regionala skillnader.* (Elektronisk resurs) Tillgänglig: <<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18653/2012-3-27.pdf>> (2014-01-05)

Sundell, K. (2007) *Barnavårdsutredningar - en kunskapsöversikt. 2., [rev.] uppl.* Stockholm: Gothia.

Sundell, K & Karlsson, U. (1999) *Social barnavård i tio svenska kommuner: vilka barn berörs, hur utreds de och vad händer med dem?.* Stockholm: Forsknings- och utvecklingsenheten, Socialtjänstförvaltningen.

Svensson, K, Johnsson, E & Laanemets, L. (2010) *Handlingsutrymme: utmaningar i socialt arbete.* 1. utg. Stockholm: Natur & kultur.

SVT. (2011) *Bobby-fallet. Hovrättsförhandlingar startar.* <<http://www.svt.se/nyheter/regionalt/smalandsnytt/bobby-fallet-hovrattsforhandlingar-startar>> (2014-01-04)

Vetenskapsrådet. (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.* (Elektronisk resurs) Tillgänglig: <<http://www.vr.se/download/18.6b2f98a910b3e260ae28000360/HS15.pdf>> (2014-01-05)

10. Bilagor

10.1 Informationsblad

Malmö 2013-11-06

Till chefer inom IFO

Hej!

Vi är två socionomstudenter som läser vid Lunds Universitet. Vi har nu påbörjar vår C-uppsats som handlar om socialarbetarens tankar och upplevelser kring barnperspektivet i utredningsarbete. Därför söker vi socialsekreterare/utredare som är intresserade av att ställa upp på intervjuer. Intervjutiden beräknas ta 45-60 min.

Vi skulle vara tacksamma om du/ni kan ta upp detta med arbetsgruppen och höra om det finns en eller flera socialsekreterare/utredare som är intresserade av att medverka. Alla som medverkar kommer att garanteras anonymitet, vi följer även Vetenskapsrådets etiska principer gällande forskning.

Vi återkommer via telefon måndagen den 11 november. Vi skulle uppskatta om ni då vet om det finns något intresse för medverkan.

Tack på förhand och om ni har några frågor är ni välkomna att ringa eller mejla oss!

Med vänliga hälsningar,

Paula Nowak & My Gustafsson

Paula Nowak: Soc11pno@student.lu.se 076168283**

My Gustafsson: Soc11mgul@student.lu.se 07375387**

10.2 Intervjuguide

Inledande frågor:

- Hur länge har du arbetat på din arbetsplats?
- Hur ser din utbildningsbakgrund ut?
- Har du tidigare erfarenhet av arbete med barn och unga?
- Om ja, vilken är din tidigare yrkeserfarenhet?
- Kan du berätta hur en vanlig arbetsdag ser ut?
- Hur många ärenden har du i snitt per månad?
- Hur upplever du din yrkesroll som utredare?

Frågeställning 1: *Hur resonerar socialsekreterare kring barnperspektivet och barnets bästa i utredningsprocessen?*

- Hur definierar du barnperspektivet i ditt arbete? Vad innebär barnperspektivet för dig?
- Kan du beskriva vad som menas med att arbeta med ett barnperspektiv?
- Vad tycker du är viktigast i arbetet med barn?
- Påverkar barnets ålder hur du arbetar med barnperspektivet?
- Hur beaktar du och tar tillvara på barnets kunskap, tankar och åsikter?
- Vilka behov anser du att barn har under en utredning? Hur gör du för att uppfylla/bemöta dessa?
- Finns det saker man inte bör ta upp eller fråga i samtal med barn? Om ja, kan du ge exempel?
- Hur upplever du samverkan med andra myndigheter gällande ett användande av barnperspektivet?

Frågeställning 2: *Vilka tillvägagångssätt används och vilket utrymme kan de professionella socialsekreterarna skapa för ett barnperspektiv, inom socialtjänstens ramar?*

- Vilket utrymme kan du skapa för barns delaktighet inom de formella och juridiska ramar du arbetar inom?
- Finns det rutiner och metoder som möjliggör att barn deltar i utredningsprocessen? Om ja, hur ser dessa ut?
- Är det ett krav att barnets åsikter måste beaktas i utredningar och beslut?

Frågeställning 3: *Vad kan utgöra hinder och möjligheter i arbetet med ett barnperspektiv i utredningsarbetet?*

- I vilken utsträckning har du möjlighet att tillämpa ett barnperspektiv? Ge gärna konkreta exempel

- Vilka svårigheter eller hinder ser du i ditt arbete angående användandet av ett barnperspektiv?

- Upplever du att det uppstår etiska dilemman i ditt arbete när ett barn finns med i bilden? Hur hanterar du dessa i så fall? Ge gärna konkreta exempel

- I den bästa av världar, hur skulle det perfekta arbetet med ett barnperspektiv se ut?